

Familie Bondam

(1781-1828)

Op 8 mei 1781 wordt in het register van de aangifte van de 50^e penning opgetekend dat Petrus Bondam het goed Ittervecht heeft gekocht voor een bedrag van 1834 gulden.¹ De verkoop zelf is gepasseerd bij de Kamper secretaris Mr. Jacob Abraham de Mist op 25 januari 1781. Pas in 1785, als de koopsom daadwerkelijk is betaald, wordt de verkoop opgetekend in een transportakte door de schout van IJsselmuiden. Er is dan sprake van *'de buitenplaats Ittervecht aan de Sandberg in zijne bekende bepalinge gelegen, met alle daarop zijnde getimmer en plantagie, zijnde in verpondinge aangeslagen voor een mudde gezaai, en staande op drie schorenstenen, met de daaroppleggende stemgerechtigheid, als binnen ervgenaam van IJsselmuiden, als mede de twee banken in de Kerk'*.² Op dat moment koopt Bondam ook nog twee kampen land in Mastenbroek van de erfgenamen van Anna Hoogenbergh.

De stamvader van het geslacht Bondam, de uit Lotharingen afkomstige Peter Bondam was, als cavalerist in de afdeling van een ritmeester Morre, in 1628 in Kampen gehuwd met een meisje uit Zwartsluis. Peter Bondam is op 26 december 1727 geboren in Kampen, precies honderd jaar na de komst van zijn betovergrootvader naar Kampen vanuit het Franse Phalsbourg (oorspronkelijk Pfalzburg). Hij is een zoon van Rutger Bondam (1698-1753), handelaar in stoffen, gemeensman en weesmeester te Kampen, en Christina Sterke. Peters vader is de eerste van de familie die in Kampen een open bare functie bekleedt en voert in zijn wapen behalve een wiel ook nog een hek. Peter Bondam bezoekt in Kampen de Latijnse school en het gymnasium. Al in 1742 laat hij zich als student in de letteren inschrijven te Franeker. Daarna stapt hij over naar de rechtenfaculteit en studeert in 1746 af. Tot 1748 vervolg hij in Leiden zijn studie en is al op zeer jonge leeftijd een bijzonder geleerd man!

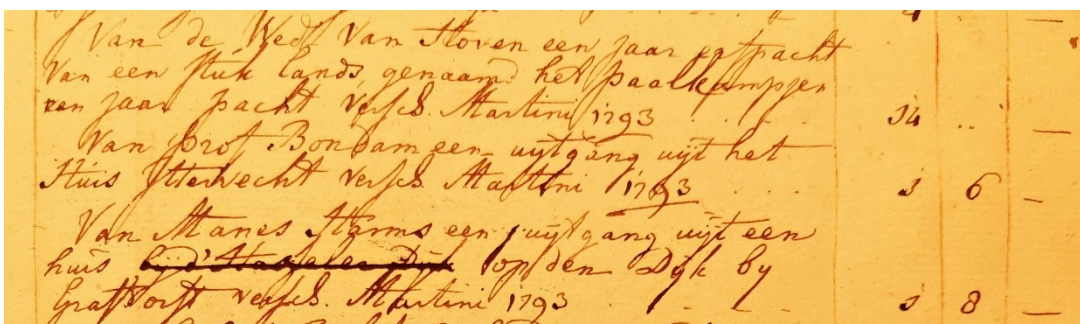
Peter wordt jurist, historicus en adviseur te Kampen, is vanaf 1755 rector, bibliothecaris en professor in de rechten aan het Atheneum te Zutphen, vanaf 1763 professor in de rechten te Harderwijk en tenslotte professor in het burgerlijk-, staats- en leenrecht te Utrecht vanaf 1773. Vanaf dat jaar woont en werkt hij dus in Utrecht, maar vertoeft nog zeer regelmatig in (de buurt van) Kampen.

Op 16 mei 1752 trouwt hij in Kampen met de eveneens uit Kampen afkomstige Rolina Meyer. Zij is op 9 februari 1724 gedoopt als oudste dochter van Mr. Gerhard Meyer en Alida (Aeltjen Lucas) Lijndraijer. Gerhard is jurist en onder ander schout van Kamperveen en raadslid van Kampen.

Portretten van Peter Bondam en Marie Christina van Noordwijk. Bron: www.wikidata.nl

In 1781 wordt Ittervecht gekocht en wellicht is deze buitenplaats bedoeld om de vrije tijd door te brengen. Aardig detail is dat Ittervecht ten oosten en zuiden grenst aan het land van de erfgenamen van Lucas Lijndraijer, de in 1717 overleden grootvader van Rolina Meyer. Peters vrouw Rolina overlijdt overigens al op 57 jarige leeftijd 'te huize Ittervecht' en wordt op 8 mei 1782 begraven in de Bovenkerk van Kampen. Uit dit huwelijk zijn drie zoons en drie dochters geboren, waarvan een zoontje en dochtertje al jong overlijden. Na het overlijden van Alida hertrouwt Peter op 1 augustus 1784 met Marie Christina van Noordwijk, overleden op 26 december 1796. Hierna hertrouwt hij op 17 september 1798 met Sophia Susanna Arntzenius welke is overleden op 17 juni 1809. Inmiddels is Peter dan ook al overleden, want hij sterft op 6 februari 1800 en wordt begraven te Utrecht in de Buurkerk.

Prof. Bondam betaalt de uitgang, de kerkmeester schrijft het keurig op

Er zijn vier kinderen die volwassen worden: Gerhard, Rutger, Christina en Alida.

Gerhard (1754-1825) is een rechtsgeleerde en in de periode 1773 tot 1810 (afwisselend) lid van de municipaliteit, de vroedschap en de gezworen gemeente, raadslid en burgemeester te Kampen.³ Vanwege zijn voorname afkomst is hij al op zijn negentiende meerderjarig verklaard en lid geworden van de gezworen gemeente! Hij is getrouwd 'ten stadhuize te Campen' op 13 juli 1786 met de Kamperse Anna Kok (1765), dochter van Jurriaan Kok en Meyntien Lankhorst. Het echtpaar is dan doopsgezind en daarom ook niet kerkelijk getrouwd (wat de gewoonte in die kring ook niet was). Ze krijgen één zoon, Peter Bondam, fabrikant en koopman, gedoopt in de Bovenkerk te Kampen op 27 augustus 1786. Ze wonen dan aan de Vloeddijk in Kampen.

Rutger (1757-1819) is advocaat en staat later ook als capitein (militair) te boek. Op 7 maart 1780 is hij getrouwd met de rooms katholieke Lambertina Mulder (Utrecht 1858) welke in 1789 al overlijdt. Rutger woont te Kampen in een hof aan de Groenestraat. Op 14 februari 1791 *'Sijn na voorgaende drie proclamatie en van de Puije van den Raadhuise sonder eenige verhinderinge ergaan, in den huwelyken staat bevestigd de weduwnaar Mr. Rutger Bondam geboren te Zutphen, en Johanna Agnita Wilhelmina Le Fevre de Montigny geboren te Scheidel in de Meyerij van 's-Hertogenbosch'*. Zij krijgen samen (tenminste) één zoon, Pieter Christiaan Bondam, geboren op 14 mei 1792 te Kampen.

Christina (1760-1798) is op 22 juli 1783 te Hierden getrouwd met (en in 1791 weduwe van) Jacob Botter Heurdt, in leven burgemeester van Harderwijk. Zij hertrouwd op 3 april 1791 te Harderwijk met Willem Jan Tulleken, raadslid in Hattem, bij wie ze drie kinderen krijgt waarvan de jongste al vroeg overlijdt. Christina is in 1798 overleden (22 november 1798 begraven te Hattem) en er zijn dan twee minderjarige kinderen, met name Oswald en Petronella Maria Tulleken.

Alida (1763-1784) is op 12 augustus 1782 in de kerk van IJsselmuiden getrouwd met Mr. Pieter Johannes Heijblom, juridisch dokter te Utrecht, maar in 1784 reeds overleden. Ook hun zoontje Pieter Rudolf Christiaan is waarschijnlijk al jong gestorven.

Detail van een kaart van H. van Hooff, uitgave 1793. Bij het pijltje het huis Ittervecht.

Zoals gezegd is Peter Bondam in het jaar 1800 overleden. In de akte van boedelscheiding, opgemaakt in 1802, worden de bezittingen verdeeld over de erfgenamen. Zoon Gerhard erft maar liefst 37 verschillende kavels, voornamelijk landerijen en daarnaast enkele erfjes. Hij erft ook het goed Ittervecht. Zoon Rutger erft 5 kavels, waaronder het goed 'den Haring' bij Hulshorst en de kinderen van dochter Christina erven 1 kavel. *'Alle welke bovenstaande perceelen van No 1 tot 49 in Cluis zijn door de Comp. waardig geschat een zomma van Een en Dertig duizend vijff honderd guldens'*.

In de boedelscheiding wordt Ittervecht als volgt omschreven: *'Het Huijs en Hoff Ittervegt in IJsselmuiden met het Nieuwe daar bij getimmerde Hoveniershuis doende aan huur 30 Guldens als mede de Nieuwe getimmerde Stal'*.⁴ Hier wordt voor het eerst duidelijk melding gemaakt van een hoveniershuis, een boerenwoning horend bij het goed Ittervecht, waar de tuinman van het geheel woont. Deze tuinman zal daarnaast vast en zeker een deel van het perceel gebruiken voor zijn eigen tuindersbedrijfje.

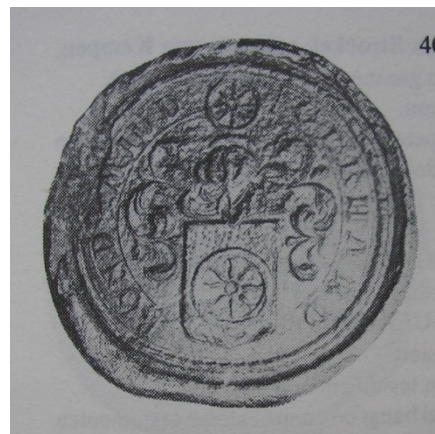
*W. het Huijs en Hoff Ittervegt
en IJsselmuiden met het Nieuwe
= me daar bij getimmerde Hove-
= niers ^{huis} doende aan huur 30.
Guldens als mede de Nieuwe
getimmerde Stal,*

Knipsel uit de
boedelscheiding van
Peter Bondam

Uit de gegevens van de volkstelling in 1795⁵ kan redelijk goed worden herleid wie waar ongeveer wonen. Omdat de ambtenaar van huis naar huis wandelt om zijn administratie te voeren, kan met enige waarschijnlijkheid worden vastgesteld wie burens zijn. Op deze manier lijkt het er op dat het huis Ittervecht in dat jaar bewoond wordt door ene Reijnt Ter Stege. Hij woont daar als weduwnaar van Femmigje Felix alleen en als beroep wordt genoteerd *'stil leven'*, dat wel zeggen dat hij is gepensioneerd en wellicht renteniert. De twee woningen op Ittervecht (waar we later op terug komen) worden gehuurd door Jannes Huisman (daghuurder / 6 personen) en Berent Wezenberg (daghuurder / 5 personen). Heel het schoutambt IJsselmuiden telt op dat moment 1011 personen.

Gerhard Bondam en zijn vrouw Anna Kok zijn dus de nieuwe eigenaren van Ittervecht geworden. Het echtpaar trouwt doopsgezind, treffen we ook niet aan in de lidmatenregisters van de hervormde gemeente, maar zoon Peter wordt wel in de Bovenkerk gedoopt. In het huis Ittervecht heeft de familie hoogstwaarschijnlijk nooit gewoond. Op 30 januari 1804 kopen zij van J.D. Schermerts, die zich *'heer van Oosterhold'* noemt, voor een bedrag van f 4.520,- *'Huize Oosterholt'*.

In de jaren 1811 tot en met 1820 is Gerhard Bondam, oud burgermeester van de stad, officieel woonachtig op het buitengoed Oosterholt. Begrijpelijk, want het gaat hier om *'een Heeren Huis genaamd het Huis Oosterhout, met de daarbij zijnde Tuinmanswooning, Koetshuis, Stallinge, Duiven en Hoenderhokken, Schuitenhuis, alsmeede de daarbij zijnde tuin, met alle deszelfs michtboomen, als tevens het daarbij aanbehoorende Starrebosch, en verder alle opgaande Boomen en Plantsoenen, dan nog het Heeren en vrouwe Gestoelte in de kerk te IJsselmuiden'*. Gerhard Bondam moet voor die tijd een vermogend man zijn geweest. Dat vermogen was onder meer belegd in een aantal onroerende goederen in en om Kampen. Rechts het zegel van Gerhard Bondam, schepen van Kampen.

Gerhard is uiteraard ook één van de Erfgenamen van IJsselmuiden. In het jaar 1800 (aan het begin van de Franse Tijd) worden de erfgenamen én de kerkenraad gedwongen dit aloude bestuursorgaan op te heffen. Er zal een Burgerlijke Gemeente ontstaan en het beheer van de kerk wordt overgenomen door een College van Kerkvoogden en notabelen. In 1802 wordt een commissie benoemd om dit proces voor te bereiden en te sturen. 'Benoemd zijn de burgers G. Bondam, mr. H.R. Verhagen en R. van der Woude.' Ruim een jaar later zijn beide partijen het eens en staat een en ander op papier. Pas in februari 1804 is het daadwerkelijk zo ver en wordt de akte opgemaakt dat 'De Gereformeerde Gemeente van IJsselmuiden' het beheer van de kerk en de kerke- en erfgenamengoederen overneemt en het instituut 'Erfgenamen van IJsselmuiden' ophoudt te bestaan.

Op 7 januari 1805 wordt in het register van de aangifte van de 50^e penning opgetekend: '*Burgemeester G. Bondam - hoewel vermeenend is, dat er niet van zal behoeven te worden betaald - geeft ongepraedicieerd (onbevooroordeeld) aan, verkogt te hebben voor ruim 4 weken aan B. Leembroek, voor afbraak, een huis staande op het goed Ittervecht en hetwelk thans reeds afgebroken is, voor fl. 1000,-*'.⁶

Hiermee is dan ineens een einde gekomen aan het '*zeer logeable Heeren-Huizinge*' dat zo'n 180 jaar op het goed Ittervecht heeft gestaan. Dat het huis voor afbraak is verkocht en dus niet meer verhuurd kan worden, geeft wel aan dat deze buitenplaats zich in een wel erg slechte staat moet hebben bevonden.

Gerhard houdt het goed Ittervecht als zodanig in bezit en blijft het land en de twee boerenwoningen verpachten. Op het feit dat er twee woningen zijn, kom ik later terug. Ook de jaarlijkse uitgang aan de kerk van IJsselmuiden van 1 gulden en 6 stuivers wordt nog steeds betaald, tenminste tot 1815. Vanaf dat moment schijnt Bondam het te vergeten, maar dat wordt hem niet in dank afgenomen. De kerkvoogden van de IJsselmuider kerk schrijven in 1822 een brief aan het Provinciaal College van Toezicht met de vraag hoe ze dit op kunnen lossen. Blijkbaar hebben ze hoe dan ook succes, want Bondam betaalt het achterstallige 'belastinggeld'.

B. Leembroek, koper van het huis voor afbraak.

Deze Leembroek moet Bernardus Leembroek zijn. Hem kwam ik in de archieven te Kampen tegen als een koopman. Hij is geboren in 1774 te Broekhuizen (Dalftsen) als zoon van Goosen Leembroek en Hendrikjen Evers. Bernardus is overleden te Kampen aan de Oudestraat op 20 januari 1854. Zijn eerste vrouw is Caecilia Nieman, waarmee hij op 6 juli 1798 trouwt in de Roomsche Catholieke Kerk te Kampen. Op 25 mei 1798 zijn zij in ondertrouw gegaan ten stadhuize te Kampen als 'Bernardus Leembroek, j.m. van Broekhuizen onder Dalftsen, thans onder IJsselmuiden woonachtig, en Cecilia Meiman, wed. van Berend Hemink, geboortig van en woonachtig alhier'. Op 22 november 1812 huwt hij te Zwolle zijn tweede vrouw Pietronella Tieman, geboren in 1769 te Heusden en wonende te Zwolle. Beroep van de bruidegom is 'meester timmerman'. Beide huwelijken blijven kinderloos.

Er zijn verscheidene transacties terug te vinden, waarin B. Leembroek als koper of verkoper voorkomt. In de loop der jaren heeft hij tientallen huizen in de stad Kampen ge- of verkocht. Het huis Ittervecht is voor afbraak gekocht om de gesloopte materialen te verhandelen of te hergebruiken. Helaas is hierover niets bekend.

Het echtpaar Bondam-Kok verkoopt in 1820 een groot deel van hun bezittingen en vertrekt daarop naar het landgoed Bonkenhoven onder Bathmen bij Deventer. Het huis te Oosterholt is verkocht, maar het goed Ittervecht houden ze nog aan. Hier op Bonkenhoven sterft Gerhard op 29 november 1825.

Op 22 september 1828 wordt het goed Ittervecht verkocht door de weduwe Bondam. Verderop kom ik hier op terug.

welke het Provinciaal Kollegie in d'eer bij verder
weizing zal noodig oordeelen, op de vervolgingen
door den Heer Vredereger, dan op de door den
Oetwaarder zoo als bij des Lands Oetvangers
geschied, moet uitgeceffend worden. -

Hiernevens ook een lijst dergenen, die op den
hoofdelijken omslag geplaatst zyn, en gemeynd heb-
ben te betalen.

Ook is de Heer G. Bondam thans woonende te
Batthens prov. Overijssel nalatig in het betalen van
eenen uitgang, gaande uit het Guitengued, t'eer
vegt genaamt op de begraoting van 1722 schuldig
van 1715 - 1722 de Souma van 19 = 10f, en op de
begraoting van 1723 over een jaar 1 = 30f geplaatst.
Tot het invouderen d'eer gelden verzoeken hier teroug
des de noodige inlichting van het Prov. Kollegie,
met vermelding door wien, en waar ten plaats zult
geschieden, moet.

De Statisties betrekkelijck de obligatie van
R. V. d. Woude aan het Prov. Kollegie opgetoude,
en het antwoord dato 11 Maarch t'eer by hierop
ontvanger hebbende, en daarin vermeldt, dat ge-
melde Statisties benevent die Mistfivie heer
worden terug getoude, bij heer niet zyn ont-
vanger.

De Verkl. voornomd
(W.g) J. G. Steijer president
P. V. d. Kamp scriba.

Bovenstaande Briep aan den Oetvanger J. Henema
overhandigt zynde, om den telken op de post te
betougen, ~~als~~ de vergadering gescheides.
J. G. Steijer president
P. V. d. Kamp

Bondam is nog jaren uitgang schuldig ...

In tegenstelling tot die van zijn vader schijnt de financiële positie van de enige zoon van Gerhard en Anna, Peter Bondam, koopman en fabrikier, een bron van voortdurende zorg te zijn geweest. Peter is gedoopt op 27 augustus 1786 in de Bovenkerk. Hij doet in 1811 belijdenis in de kerk van IJsselmuiden en trouwt op 20 maart 1813 te IJsselmuiden, aldaar wonende op Oosterholt, met Hendrika Alida Clement, geboren te Zwolle op 13 oktober 1792 als dochter van Francois Clement en Aaltje Brinkman. Het echtpaar woont eerst ruim een jaar op huize Oosterholt, daarna voor een korte tijd in de stad Kampen (13 Augustus 1814 een attestatie afgegeven naar Kampen).

Grafsteen Peter Bondam op het kerkhof bij de Dorpskerk te IJsselmuiden

Op 6 november 1815 koopt Peter Bondam het voorname huis 'de Meerburg' aan de huidige Dorpsweg en gaat daar wonen. Hij overlijdt op jonge leeftijd op Meerburg op 3 juli 1824 en wordt begraven op het kerkhof bij de Dorpskerk, waar zijn grafsteen nog is te zien. Peter is dan geen eigenaar van enig onroerend goed meer en het huis Meerburg is inmiddels in handen van zijn schoonvader. Wat hij wel na laat zijn onbetaalde rekeningen, ter grootte van een bedrag van zo'n 8000 gulden. Voor hun levensonderhoud zijn de weduwe Bondam en haar vier kinderen aangewezen op geldelijke steun van vader Francois Clement te Spolde, bij wie ze nu ook gaan wonen. Later, rond 1829, wordt door vererving dochter Hendrika Alida Bondam-Clement weer eigenaar en bewoner van Meerburg. Op 25 april 1829 hertrouwt zij met de IJsselmuiden predikant en weduwnaar Jacobus Henricus Scheepers. Dominee Scheepers laat uit zijn beide huwelijken geen levende kinderen na. Zijn zoontje uit het eerste huwelijk wordt slechts negen dagen oud en zijn dochttertje uit het tweede huwelijk maar dertien maanden. Van de vier kinderen van Peter en Hendrika Alida sterven drie kinderen als jong volwassenen. Ook moeder Anna Bondam-Kok overlijdt bij haar schoondochter op Meerburg (wijk 1 nummer 36) op 20 november 1833 in de leeftijd van 69 jaar.

Dominee Scheepers sterft 31 juli 1841 en Hendrika Alida Clement overleeft haar tweede man bijna vier jaar. Zij overlijdt op 24 mei 1845 op huize Meerburg, uiteindelijk als een vermogend vrouw dankzij de erfenis van schoonmoeder Anna Kok en de rijkdom van dominee Scheepers (bij overlijden een vermogen van bijna 60.000 gulden), maar na een leven dat vooral in het teken staat van veel verdriet. Dochter Mijna Rolina Antoinetta Maria Bondam (1817-1851) is de enige erfgename. Deze dochter trouwt op 27 maart 1846 te IJsselmuiden met Simon Hendrik Brinkman Tinken en zij blijven wonen op Meerburg, waar Mijna overigens al op 33 jarige leeftijd komt te overlijden. Van hun drie kinderen zijn er dan ook al twee gestorven.⁷

Huize Meerburg in de 21^e eeuw

Jacob Henricus Scheepers is geboren te Amsterdam in 1787. In 1813 is hij beroepen uit Bentheim (Dld). Dominee Scheepers heeft 'een oprecht karakter en genoot de agting van zijn gemeente en zijner ringbroeders'. Verder onderscheid hij zich 'door een regt stichtelijk gedrag'. Zijn eerste vrouw, Anna Elisabeth Landmann (overleden op 29 december 1827 in de leeftijd van 47 jaar) is afkomstig uit het piëtistisch milieu van de Amsterdamse afdeling van het Christentumgesellschaft. Scheepers overlijdt op 54 jarige leeftijd op 31 juli 1841 te IJsselmuiden, na 28 jaar predikant van IJsselmuiden te zijn geweest.

Noten

¹ SAK Archief schoutambt IJsselmuiden. Inv.nr. 77, folio 33.

² SAK Prothocol van transporten, verzegelingen en gerigtelijke bekentenissen (1762-1785). Ook: SAK Archief Schoutambt IJsselmuiden. Inv.nr. 18, folio 466.

³ Van Raad tot Municipaliteit, Kees Schilder

⁴ Utrechts Archief, Inventarisnummer U242a26, aktenummer 106

⁵ Transcriptie volkstelling 1795 door G.J.A. Rientjes

⁶ SAK Archief schoutambt IJsselmuiden. Inv.nr. 78, folio 112a.

⁷ Bron van al deze informatie is het boekje over 'de Meerburg' van Paasman